

1936

SKL 43:165-166

Oulankajoen Kiutakönkään kalatie.

165

Oulankajoen Kiutakönkään kalatie.

Tarkoitukseen myönnetyllä 30.000 markan määrärahalla alettiin viime heinäkuun 15 p. kalatien rakentaminen Oulankajoen Kiutakönkääseen ja laskelmien mukaan piti työn valmistua elokuun puolivälissä, mutta edistyivätkin työt oletettua nopeammin ja kalatie tuli kuntoon jo ennen määräaikaansa.

Työsuunnitelmaa varten suoritettujen mittausten ja punnitusten mukaan, on Kiutakönkään pituus 100 m ja korkeus 5 m 17 sm. Kallion louhimista tarvittiin kuitenkin suorittaa pääasiassa vain 16 metrin matkalla, jossa putous on jyrkin, 16 senttiä juoksumetrillä, ja jolla kohdalla pohja oli porrasmainen, joten vesi syöksyi siinä kuohuvana vaahtona, eivätkä siis kalat saaneet kylliksi tukevaa potkaisua könkäästä ylös pyrkiessään. Louhimisen kautta ei putouksen korkeus tullut alenemaan, joka ei ollutkaan välttämätöntä, vaan kosken pohja levitettiin ja tasoitettiin, että vesi juoksee siinä tasaisemmin ja siksi kiinteänä, että kalat saavat tukevat otteet syöksyessään ylöspäin. Kun edeltäpäin tehtyjen laskelmien mukaan vesi tulee valmiissa kalatiessä virtaamaan vain 1,72—2,19 metriä sekunnissa, on hyvin luultavaa, että ainakin lohet pääsevät tätä tietä aivan helposti ylös, sillä onhan laskettu lohien voivan lyhyillä syöksyillään voivan edetä jopa 7 sekuntimetrin nopeudella ja hypätessään ehkä vieläkin nopeammin.

Kiutakönkään kalatiessä ei ole mitään sulkukamareita, kuten kalaportaissa, vaan kalatien sivuun on louhittu luonnon valmistamien syvänteiden lisäksi kolme uutta syvennystä kalojen levähdyspaikoiksi ja veden virtauksen hidastuttamiseksi.

Olen tiedustellut paikkakunnan kalamiehiltä, pitävätkö he tätä kalatietä tarpeellisena ja ovatko he huomanneet könkään alapuolella

ylöspyrkiviä lohia. Haastateltavat pitivät Kiutakönkään kalatietä erittäin tarpeellisena ja on paikkakunnan asukkaiden puolesta jo vuosikymmen sitten lausuttu viranomaisille toivomuksia sen rakentamisesta. Koko Oulangan vesistön lohikanta on otaksuttu pysyvän heikkona juuri sen vuoksi, etteivät lohet pääse nousemaan könkään yläpuolella oleville hyvälle kutupaikoille sekä itsessään Oulanka-joessa että siihen yhtyvissä joissa. Lohien vaisto näyttääkin niitä erikoisesti vetävän juuri näille alueille. Paikkakunnan kalastajat, jotka hyvin tuntevat eroittaa toisistaan eri vesistöjen lohet, ovat todenneet, että Kitkajärven lohia laskee alas Kitkajokea Oulankajokeen, mutta jokien yhtymäkohdassa kääntyvät nousemaan viime mainittua jokea ylös aina Kiutakönkään alle. Tässä tulee näistä osa pyydetyksi ja osa lähtee turhaan ylöspäin yritettyään laskemaan Paanajärven kautta Venäjän puolen vesiin.

Könkäästä ylös pyrkiviä lohia on jotensakin runsaasti, siitä on todisteena eräänkin valtion virkailijan viimekesäisen verkkokalastuksen tulos, joka oli ollut hänen kertomansa mukaan kolmattasataa lohta, kaikki pyydetyt juuri könkään alta. Tällainenkin vähemmän urheilullinen ja lohikantaa hävittävä kalastus on kuitenkin ollut tähän saakka luvallista.

Kalatien valmistuttua tulee Kiutakönkäässä kielletyksi kaikenlainen kalastus 100 metrin matkalla kalatien ylä- ja alapuolella. Innokkaimmille urheilukalastajille lienee tämä murheellinen uutinen, mutta suotta on kuitenkin olla kovin alakuloinen. Kunhan lohet pääsevät könkään yläpuolella runsaasti lisääntymään, löytyy sieltäkin monia hyviä onkipaikkoja. Annetaan Kiutakönkään kalateineen olla rauhassa kalastuksesta, ja käykööt turistit edelleenkin ihailmassa sen mahtavaa luontoa.

A. Vepsäläinen.

Käylän kalanviljelyslaitoksella kuultua.

Kalastusasioissa Kuusamoon heinäkuun lopulla tultua oli asiaan kuuluva käydä Käylässä kalastusmestari Iikka Mustosta tervehtimässä ja kuulemassa tietoja toisen toimivuotensa päättäneen valtion omistaman Kitkajoen Käylänkosken kalanviljelyslaitoksen saavutuksista.

Kotosalla oli Käylän isäntä ja sanavalmiina, kuten aina ennenkin. Hautomon kehittämät kalanpoikaset oli kevään ja alkukesän kuluessa kuljetettu niihin moniin kymmeneen kalavesiin, joihin määräys oli annettu ne viedä. Tohtori K. Hänninen Kuusamon ja sen lähipitäjien järvien erikoistuntijana ja innokkaana kalastajana, myös vaalikalastajana, oli laatinut ehdotuksensa istuttamisohjelmaksi ja sen tultua asianomaisessa virastossa kalanviljelyksen alaan kuuluvien asioiden huoltajan hyväksymäksi, sai kalastusmestari Iikka Mustonen aikaa

Käylänkosken kalahautomo.

ja vaivoja kysyvän istutustehtävän. Paitsi Kuusamossa istutettiin hautomosta kalanpoikasia viiden muun seurakunnan alueen järviin, nimittäin Sallan, Posion, Taivalkosken, Pudasjärven ja Kiimingin. Ja olihan istutettavia poikasia kunnioitettava määrä, joten niitä riitti antaa melkein kaikkiin niihin järviin, joiden ranta-asukkaille tohtori H. oli niitä ennakolta luvannut. Hautomoon saatiin syksyllä siian mätiä 86 litraa, mistä kehittyi vähän yli 2 milj. poikasta. Toinen puoli mädistä tuhoutui haudonta-aikana, kun piti kokeilla eräällä »keksinnöllä» siikasuppiloissa, mutta kun kalastusmestari I. M. varovaisena miehenä noudatti vain puoleksi annettua määräystä panna mädin tuhojaksi osoittautunut tulppalaite jokaiseen suppiloon, niin pelastui joka toisen suppilon mäti, ja niin saatiin niistä nuo istutettavat siianpoikaset. Kutulohia onnistuttiin saamaan 134 kpl. ja niistä otetusta mädistä hautomossa valmistui yli 200.000 poikasta. Nieriänkin mätiä oli tarkoitus haudottaa, mutta kutukalojen pyynti Tuutikylän järvistä epäonnistui, kun paikkakunnan kalamiehet eivät asiaan suhtautuneet niin kuin oli puhuttu. Toisten hankitaan nieriän mäti luotettavampia apulaisia käyttäen. Harrin mätiä saatiin keväällä hautomoon ja valmistui lähes 100.000 poikasta.

Käylänkosken hautomolla on mahdollisuus antaa hyviä tuloksia, vesi on hyvää ja säilyy

Kaksi kalamiestä. Kalastusmestari Iikka Mustonen ja kalatalousneuvoja Antti Vepsäläinen.

puhtaana läpi vuoden sekä veden lämpövaihtelut ovat varsin pienet. Kutukalojen pyyntipaikkoja on lähelläkin, joten siian ja lohen mädin saanti, samoin harrin, on hyvä, joskin etäämpääkin on nyt jo kutukaloja pyydetty. Kalanpoikasten istutusvesiä on yllin kyllin lähellä ja kauempana. Istutusten laajalle alalle hajoittaminen, kuten tänä vuonna, ei tarvinne lähivuosina tulla kysymykseen. Huolestuttavampaa tuntui olevan kalanviljelyslaitoksen vastainen toiminta sen vuoksi, että sen nykyinen hoitaja tuskin voi jatkuvasti toimia sillä palkalla, mikä nyt maksetaan. Kuusamossa ei isoperheinen mies elä pienellä palkalla kalastusmestarinakaan, vaan hänenkin on saatava ainakin tavallisen sekatyömiehen palkka. Ja kun nyt on tiedossa jo toisenkin vuoden toiminnan tulos, niin toivottavasti katsotaan asianmukaiseksi laitoksen hoitajan palkka järjestää työn laadun ja paljouden sekä tulosten hyvyyden mukaisesti.

Käylänkosken kalanviljelyslaitoksella käynti vakuuttaa paremmin kuin jossain muualla asioihin tutustuminen kalanviljelyksen arvoa ja merkitystä kalataloustoiminnassamme.

Y. Wuorentaus.

Kaksikerroksinen nuottavaja Loukunsanjärven rannassa Taivalkoskella.